

РОЗДІЛ III. АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 342.9: 347.9 (477)

ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ ВІТЧИЗНЯНОГО АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ПРАВА – НАГАЛЬНА ВИМОГА СУЧАСНОЇ НОРМОТВОРЧОСТІ

Коломоець Т.О., д.ю.н., професор, Заслужений юрист України

Запорізький національний університет

У статті аналізується інтегральний підхід до процесуальної складової адміністративно-деліктного права, доводиться необхідність зміщення акценту в нормотворчій діяльності в адміністративно-деліктній сфері саме до інтегрального погляду на суть цієї складової адміністративно-деліктного провадження.

Ключові слова: інтегральний підхід, нормотворчість, адміністративно-деліктне право, провадження, процес.

Коломоець Т.А. ИНТЕГРАЛЬНЫЙ ПОДХОД К ПРОЦЕССУАЛЬНОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ОТЕЧЕСТВЕННОГО АДМИНИСТРАТИВНО-ДЕЛИКТНОГО ПРАВА – НЕОТЛОЖНОЕ ТРЕБОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО НОРМОТВОРЧЕСТВА / Запорожский национальный университет, Украина

В статье анализируется интегральный подход к процессуальной составляющей административно-деліктного права, доказывается необходимость смещения акцента в нормотворческой деятельности в административно-деліктной сфере именно к интегральному взгляду на сущность этой составляющей административно-деліктного производства.

Ключевые слова: интегральный подход, нормотворчество, административно-деліктное право, производство, процесс.

Kolomoets T.A. INTEGRAL APPROACH TO JUDICIAL CONSTITUENT OF DOMESTIC ADMINISTRATIVE AND DELIKT RIGHT – URGENT REQUIREMENT OF MODERN LEGAL CREATION / Zaporizhzhya national university, Ukraine

In the article is analysed integral approach to the judicial constituent of administrative and-delikt right, there is a necessity of displacement accent for legal creation activity in an administrative and-delikt sphere exactly to the integral look to essence of this constituent of administrative and-delikt realization.

Key words: integral approach, legal creation, administrative and-delikt right, production, process.

Перегляд основних постулатів вітчизняного адміністративно-деліктного права в умовах сучасних державотворчих та правотворчих процесів, перехід до якісно нової моделі адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, об'єктивно передбачають певну модифікацію всіх складових цієї галузі вітчизняної системи права, однією з яких є адміністративно-деліктне право з притаманною процесуальною частиною. Відповідні модифікаційні процеси повинні відбуватися з урахуванням вимог реального часу із тим, щоб забезпечити виконання адміністративно-деліктним правом, у тому числі і його процесуальною складовою функції, ефективного, оптимального регулятора певної сфери суспільних відносин, досягти чого можна при інтегральному підході до розуміння як адміністративно-деліктного права, так і його процесуальної складової. Саме при такому підході передбачається орієнтація на «перманентне узгодження між законодавчими формами матеріалізації правової нормотворчості та конкретно-історичними реаліями суспільного буття, передбачається реформування закону відповідно до соціально-економічних перетворень» [1]. Іншими словами, саме інтегральний підхід до адміністративно-деліктного права, у тому числі і його процесуальної складової, надає можливість узгоджувати реальну сутність, призначення, зміст останнього не тільки із теоретико-правовими ідеями та концептуальними засадами, а й з правозастосуванням, під час якого фактично й відбувається апробація обраної моделі процесуальної складової адміністративно-деліктного права на предмет відповідності її реаліям часу, ефективності практичного застосування.

Метою статті є проаналізувати інтегральний підхід до процесуальної складової адміністративно-деліктного права та довести необхідність зміщення акценту в нормотворчій діяльності в адміністративно-деліктній сфері саме до інтегрального погляду на сутність цієї складової адміністративно-деліктного провадження.

Узагальнений аналіз наукової, навчальної адміністративно-правової літератури дозволяє стверджувати про домінування в середовищі вчених-адміністративістів положень про виділення в системі вітчизняного адміністративного права адміністративно-деліктного права (наприклад, праці В. Колпакова, С. Стеценка, Д. Лук'янца та інших), невід'ємною частиною якого є його процесуальна складова, що передбачає визначення засад розгляду справ про адміністративні правопорушення. У російській адміністративно-правовій літературі вживається навіть термін «адміністративно-деліктний процес» (відповідні праці В. Круглова, Л. Попова та інших) для позначення цієї складової адміністративно-деліктного права, хоча це створює певні передумови для дискусії, враховуючи реальне співвідношення різнопорядкових понять «процес» і «провадження». Поглиблений інтерес вчених-адміністративістів до дослідження питань процесуальної складової адміністративно-деліктного права останнім часом істотно зріс у контексті пошуку оновленого підходу до розуміння адміністративного процесу. Достатньо цікавими виглядають роздуми вчених стосовно процесуальної складової адміністративно-деліктного права в розумінні адміністративного процесу в цілому, у його широкому, вузькому розумінні, поділі на юрисдикційні та неюрисдикційні (або ж інші аналоги) провадження, у співвідношенні із судочинським поглядом на адміністративний процес тощо. Це все, безперечно, є достатньо цікавим, важливим у контексті формування оновленого наукового підґрунтя відповідної нормотворчості, спрямованої на врегулювання процесуальних відносин в адміністративно-деліктній сфері. Однак, на жаль, поглиблений акцент на доктринальному дослідженні цих питань залишається осторонь від перспективної нормотворчості, що дозволяє з упевненістю стверджувати, на підставі ґрунтовного опрацювання всіх наявних зразків перспективної кодифікованої адміністративно-деліктної нормотворчості, що саме в процесуальному аспекті спостерігається практична недосконалість, відірваність нормативних положень від реалій часу. Все це, на жаль, негативно впливає і продовжує зберігати такий ефект і надалі. Саме орієнтація на практичну відповідність реаліям часу повинна стати однією із домінант у формуванні процесуальної складової адміністративно-деліктного провадження, у доктринальних дослідженнях, у перспективній нормотворчості, що, у кінцевому підсумку, дозволить досягти позитивного результату.

Так, наприклад, аналіз положень усіх варіантів проекту кодифікованого адміністративно-деліктного акта свідчить про те, що, на жаль, достатньо фрагментарним залишається врегулювання адміністративно-процесуального статусу учасників адміністративно-деліктного провадження, що не дозволяє їм у повному обсязі реалізувати весь свій потенціал, забезпечити належний захист своїх прав та свобод. Достатньо мізерним виглядає спектр процесуальних прав, наприклад, потерпілого, хоча він є однією із ключових фігур відповідного провадження, бо саме йому адміністративним проступком завдано шкоди, однак для захисту його прав створено достатньо звужений нормативний фундамент. Майже аналогічно виглядає ситуація із суб'єктами, які сприяють адміністративно-деліктному провадженню, серед яких чільне місце посідає експерт. Окрім достатньо невеликого переліку процесуальних прав цього суб'єкта в адміністративно-деліктному провадженні, які передбачається закріпити в перспективному кодифікованому адміністративно-деліктному акті (можна спостерігати абсолютне копіювання положень чинного КпАП України), процесуальний статус експерта взагалі не відмежований від процесуального статусу спеціаліста (вони хоча і займають дещо подібні позиції в провадженні, однак їх процесуальний статус відрізняється певною специфікою). Хоча про це неодноразово зазначалося в науковій літературі, під час громадського обговорення проекту КпАП, проте ситуація і до цього часу залишається незмінною. До того ж, аналогічне питання знайшло своє нормативне закріплення в КпАП Російської Федерації, вже протягом тривалого часу успішно апробується на практиці й ґрунтовно досліджується на доктринальному рівні.

Слід зазначити, що російський досвід свідчить про зміщення акценту в нормотворчій діяльності в адміністративно-деліктній сфері до інтегрального погляду на сутність та призначення процесуальної складової адміністративно-деліктного провадження. Саме такий підхід дозволяє розробити і закріпити такі нормативні положення, які б сприяли ефективній практиці реалізації призначення самого адміністративно-деліктного провадження, максимальній реалізації

процесуального потенціалу кожного учасника, досягненню кінцевого результату – з'ясування обставин справи, виявлення причин і умов проступку, притягнення винних осіб до відповідальності. Приклади можна продовжувати і надалі. Аналогічною є ситуація із фіксацією засад процесуальної участі в адміністративно-деліктному провадженні захисника, різних форм надання правової допомоги, у тому числі і безкоштовної.

Як була фрагментарною регламентація нормативних засад оскарження (опротестування) постанов в адміністративно-деліктному провадженні в КпАП України, таким же залишаються і підхід у перспективній нормотворчій діяльності щодо врегулювання відносин у відповідній сфері, що негативно впливає на весь результат такої діяльності, що обумовлено, певним чином, відсутністю орієнтації нормотворця, перш за все, на практичне досягнення позитивного результату. Таким повинен бути не сам факт розробки і прийняття нового кодифікованого адміністративно-деліктного акта, перш за все, його процесуальної частини, а на забезпечення ефективного застосування цього кодифікованого акта, максимальну реалізацію процесуального потенціалу всіх суб'єктів адміністративно-деліктного провадження, створення спектра важелів ефективного впливу на провадження задля забезпечення досягнення його завдань.

Доцільним вбачається певне переорієнтування як наукових досягнень, так і перспективної адміністративно-деліктної кодифікованої нормотворчості, саме в процесуальній частині, у напрямку перш за все, інтегрального підходу до розуміння процесуальної складової адміністративно-деліктного права, що і забезпечить створення надійного наукового базису для подальшої практично орієнтованої нормотворчої діяльності у відповідній сфері, одночасно забезпечуючи її ефективне практичне застосування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тімуш І.С. Інтегральний погляд на право: монографія / Ірина Сергіївна Тімуш. – К.: Атіка, 2009. – 284 с.

УДК 342.344.42 (081)

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДОМСТВ І ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ МОНІТОРИНГУ В АПК УКРАЇНИ

Крутов В.В., д.ю.н., професор

Українська спілка промисловців і підприємців

Курило В.І., д.ю.н., професор,

Большаков В.Н., к.ю.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті обґрунтовується необхідність використання досвіду державних інформаційних і правоохоронних органів зарубіжних держав у правовому регулюванні моніторингу в АПК України.

Автори обґрунтовують тезу про те, що досвід державних інформаційних відомств і правоохоронних органів зарубіжних країн в інформаційній діяльності виступають дієвим інструментом правового регулювання моніторингу, зокрема, в агропромисловому комплексі України.

Ключові слова: моніторинг, інформаційна діяльність, розвідувальна діяльність, спеціальні інформаційні служби, державна інформаційна політика, стратегічні прогнози, інформаційні мережі, виникнення інформації, бенчмаркінг, довідково-інформаційні фонди, судова експертиза.

*Крутов В.В., Курило В.І., Большаков В.Н. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОПЫТА ГОСУДАРСТВЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ВЕДОМСТВ И ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ ИНОСТРАННЫХ ГОСУДАРСТВ В ПРАВОВОМ РЕГУЛИРОВАНИИ МОНИТОРИНГА В АПК УКРАИНЫ /

*Украинский союз промышленников и предпринимателей, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Украина